

6951

¡MAY MES MONARQUIA!

ACTUALITAT POLÍTICA

EN UN ACTE Y EN VERS CATALÁ.

Arus

BARCELONA

ARCHIVO CENTRAL LÍRICO-DRAMÁTICO

DE RAFAEL RIBAS,
Calle de la Union, numero 5,-3.º

1873.

10

PRODUCCIONES CASTELLANAS

EN UN ACTO.

Amor con amor se paga.
Casarse por carambola.
El abrazo de Vergara.
El noveno mandamiento.
El paño de lágrimas.
El santo al cielo.
El último toque.
La esquila de muerto.
La virtud de mi mujer.
La muerte incivil.
Lucrecia Borgia.
Los bufos y el can-can.
Los informes.

Ojo alerta.
Pacubio.
Para aprender, la afición.
Por no tener pantalones.
Por una cita.
Refugium peccatorum.
Treinta y siete cuadros.
Saldo de cuentas.
Si hablará.
Un marido de lance.
Una mala noche.
Una prueba.
Un parte telegráfico.

EN DOS ACTOS.

Amor comunista.
El capitán Carlota.

Fruta del siglo.
La última pena.

EN TRES O MAS ACTOS.

Cosas del mundo.
El ángel de la Caridad.
El castillo de San Daniel.
El rosario de la aurora.
El sitio de Barcelona.
El último vástago.
El vino de Valdepeñas.
Fray Patricio ó la máscara del crimen.
Hermanas del corazón.
La boda del conde Rapp.
La cavatina de la Soplambula.
La familia de D. Luis.
La fuerza de la conciencia. (Arreglo del señor Grifell.)
La gitana de Muley-Asem.

La inquisición de Barcelona.
La octava maravilla.
Luchas titánicas.
La Venganza. (2ª parte de D. Juan de Serrallonga.)
Los mártires del pueblo.
Los siete dolores de María Santísima. (Música.)
Pobres y ricos ó la bruja de Madrid.
Rafael ó la Fornarina.
Siempre ó las mujeres de mármol.
Una herencia en Córcega.
Viriato ó el libertador de España.
Yo el rey.

ZARZUELAS

Las modistas de Madrid, 1 acto. (Letra y música.)
Los brillantes de la novia, 1 acto.

(Letra y música.)
María Antonieta, 1 acto. (Letra y música.)

¡MAY MES MONARQUIA!

ACTUALITAT POLITICA

EN UN ACTE Y 'N VERS CATALA,

ORIGINAL D' EN

ROSSENDO ARUS Y ARDERIU,

ESTRENADA

en lo teatro Español lo diumenje 27 de abril de 1873.

BARCELONA.
IMPRESA DE SALVADOR MANERO,
Ronda del Norte, num. 128.

—
1873.

A N' EN JOAN LLIGÉ Y PASQUAL.

Definitivament has ingressat entre los que volen la única forma de govern possible; á la sola comunió política ahont si trovan quants desitxan l' engrandiment y prosperitat de la patria; al noble y honrat partit republicá democrátiich federal.

Pobre apóstol de tant santa idea, pensava dedicarte aquesta comedia, quant vaig comensar lo primer vers, ab lo fi de decantar la balansa que ja savia estava al caurer. Al ser acabada perssisteixo ab lo mateix intent, ab la sola diferencia, que no tenint lloch la idea que portava per haverte adelantat á mos desitxos, servirá per donarte lo fraternal abrás de bona arrivada al camp de la justícia, del dret y de la pau.

Petita es la ofrenda, segur que la crítica, trovará que no reuneix cap bona condició lliteraria, mes lo poble per qui es escrita, si no 's mira la forma, veurá lo fondo, y si compren lo que vuy dir, no aspiro á cap altre cosa.

Combatan alguns que arguments com els de aquesta comedia se duguin á las taulas, jo só de distint parer y en el teatro he procurat fer la propaganda tant activa com ho han permés las mevas débils forsas.

Si penetrantse de las ideas que toscament he procurat desenvolupar en aquesta y altres produccions de la mateixa índole, nostre causa ha adquirit nous adeptes, no sento en cambi las censuras que sobre mí fulmini la crítica.

Feste cárrech de lo exposat, y no 't detinguis en contemplar la pobresa de lo que t' ofereix ton verda-der amich

Rosendo.

Barcelona 22 de abril de 1873.

REPARTIMENT.

PERSONATGES.

ACTORS.

ESPANYA.	D. ^a CARLOTA DE MENA.
MONARQUÍA.	» CAYETANA VIDAL
REPÚBLICA. (NO PARLA.)	» N. N.
POBLE..	D. ANTONI TUTAU.
MANEL.	» LLUIS SANTIGOSA.
MATEU..	» JOAN BERTRAN.
MADRID.	» M. SANTIGOSA.
ITALIA..	» URBANO PARTEGÁS.
COMPINXE PRIMER (D' EN MANEL.)	» JOSEPH MIRÓ.
COMPINXE SEGON (D' EN MATEU.)	» PERE JORDÁ.
UJIER.	» JOSEPH MASPONS.
PATXE PRIMER.	» N. N.
PATXE SEGON.	» N. N.
LA PENA DE MORT, L' ESCLAVITUT, L' ABSOLUTISME CLE- RO, ESCUDERS, Y LICTORS.	

ADVERTENCIAS.

Primera: Se recomana molta veritat en la presentació de tipos.

Segona: La decoració com á cosa purament simbólica se deixa al gust del director de escena.

Tercera: En los teatros ahont puguin disposar de tres damas, poden representarla, fentli dir los versos de la Italia.

Quarta: En la representació se podrán fer los cortes que conuenients se cregan per lo director de escena.

Pertany la propietat d' aquesta obra á son autor y ningú sens lo seu permis, podrá imprimirla ni representarla.

Don Rafel Ribas y los seus representants son los únichs autorisats pel cobro de drets de representació.

ACTE ÚNICH.

Lo teatro representa un sumptuós saló del castell morada de la Espanya. Panoplias voltadas de tota clase de armas, en las columnas. Al últim de la part dreta un espayós finestral, y en primer terme, gran porta de dos fullas. A la part esquerra, estrado ab trono sota docer; porta en primer terme. Al fondo entremix de lleons y torras y coronadas per las barras catalanas; las dos columnas de Hércules tancant los dos mons, ab la inscripció: *Non plus ultra* Taula cuberta ab tapet de vellut ab franja y sarrell d' or y ab escut de armas igual que los demás mobles. Cortinatjes de tapicería en las oberturas. Escuts, trofeos, banderas, estandarts y retratos ab profusió. Severitat en los mobles. De las columnas y dels montants de las portas y finestra arrenca grans atxeras de ferro que sostenen axas encesas.

ESCENA PRIMERA.

ESPAÑA Y MANEL LO COMPINXE PRIMER, *recolsat á la paret prop la finestra.* **MADRID** *dorm assentat al trono. Per la escaleta que bada la porta de la esquerra, treu el cap en* **MATEU**.

ESPA. Vostres rahons no 'm convensan,
no 'm convensan las paraulas,
voldria sense cap treva
la vritat poguer palparne.
Venir no deixeu lo poble
ab tenacitat estranya,
y mes me creix la sospita,
y mes lo recel se 'm marca.
Quant tota sola me trovo,
en mos temors abismada
arriva fins mas aurellas
de lo poble la veu santa,
que cansat de monopoli
de vilesas y de farsas,
ab son varonil accent
estret compte me demana
de mas perdudas grandesas,
de ma gloria immaculada,

de mon altaner pendó,
 que tot lo mon respectava;
 y jo, roja de vergonya,
 la meva cara tapantne,
 en ma boca per escusa
 ni tant sols trovo paraula.

MANEL. No vos agiteu senyora;
 vostre pit recobri calma:
 si de quadros dolorosos,
 si de escenas no agradables
 que ab poder l' esprit conturban,
 vostre ment n' es embargada,
 en cambi, pera desfer
 de eixos nuvols la montanya,
 esplendent brilla lo sol
 que á través la ténue capa
 que en la immensitat estesa
 sobre naltres n' es alsada,
 illumina vigorós
 la vostre estensa comarca,
 porque tot lo mon contempli
 que en paradís cambiada
 la felicitat suprema
 imperant com á monarca,
 per tot ella sas mercés
 generosa á doll escampa.
 Podeu donchs, restar tranquila,
 vostra pena es infundada
 y ni sombra ha de quedarvos
 de' eixas ideals imatxes
 qu' os forja la fantasia
 ab sa notoria puixansa,
 al donarvos, com vos dono,
 de vritat las probas claras.

ESPA. No dupto de la franquesa
 que respiran tas paraulas...
 mes quant una idea fixa
 de nostre ment fa morada,
 algo mes se necessita
 pera recobrar la calma.

MANEL. Permeteume que vos diga
 que rahó no se m' alcanza
 d' aqueix quimérich ensomni
 que vos té tant perturbada.
 Los assumptos de política
 com que discussions entranyan,
 son assumptos que ab franquesa
 tractar no 'm plahuen ah damas,

obehint á semblant mira
 ab vos esquivo parlarne,
 preferint fero ab Madrit
 quant l' interés ho reclama.

ESPA. ¿Donchs jo queixas no puch dar?...
 ¿Donchs jo he de restar callada
 quant me sembli que 'ls ministres
 emprenan dolenta marxa?

MANEL. No senyora; si teniu
 la via desembrassada...
 á Madrit doneu la queixa
 y Madrit os la traslada.

(Girantse vers Madrit que dorm, y senyalantlo.)

ESPA. ¡Madrit!... Aquí 'l tens. Res turba
 la seva mandrosa calma;
 tranquil dorm; ronchs y mes ronchs
 son el consol que 'm regala.

MANEL. Aixó mateix deu ¡provarvos,
 qu' es inútil vostre alarma.

ESPA. No; aixó prova que Madrit
 tenint ell plena la panxa,
 poch l' importa si los altres
 sense pa 's moran de gana.

MANEL. Per mes que busco no trovo
 lo perque de semblants frases;
 ningú ignora que Madrit
 de molt generós te fama.

ESPA. Es cla, com qu' els seus capritxos
 tonto y bestia el pays paga...
 El que llena mes bé un duro,
 es qui no sab com se guanya.

MANEL. Ja os ho he dit; ab vos senyera
 tractar d' aixó m' empalaga;
 no passaré mes avant
 la polémica empenyada,
 mes si que en vritat no atino,
 dispenseume ma veu franca,
 la tenás oposició
 que m' heu fet tant á las claras.
 Compéndres aixó podria
 un altre temps; no pas ara.
 Es lógich no os agradés
 d' anys enderrera la marcha,
 quant á fondo precipici
 vos duya la gent del sabre,
 quant no 's veyan mes que penas,
 quant l' Isabel governava,
 quant tenia ab ella el poble

en lloch de mare madrastra;
 mes avuy, avuy senyora...
 ;si avuy no existeix cap causa!
 Avuy que tenim la sort
 que Europa entera pasmada
 ab lo desitx de la envidia
 clavi sos ulls á nosaltres,
 ab dalé admirant sorpresa
 nostre revolució magna;
 avuy que las grans potencias
 que ab despreci 'ns contemplavan,
 se darian per contentas
 si volguessin escoltarlas,
 atmetent lo primer puesto
 que humilds totes nos senyalan;
 avuy que lo pacient poble
 ja d' esclau no du la marca;
 que nostre deuda crescuda
 ab pochys anys queda saldada;
 que 's rebaixa lo catastro,
 que de consums ni se 'n parla,
 que pudé 's treurán las quintas,
 y que per últim la Fama
 ja á n' aquest pays designa
 com altre terra de Xauxa;
 en lloch de l lensar senyora
 vostre boca queixas vanas,
 millor fora que tractessiu
 com la gratitut reclama,
 d' erigirme un monument
 de mos fets eterna guarda,
 perque 'ls de temps á venir
 al contemplarne ma estátua,
 sapiguessin qui fou l' home
 que ab increibles hassanyas,
 ab tenacitat estrema,
 y ab talent imponderable,
 de son estat perdulari
 arrencar pugué l' Espanya.

ESPA. ¡No despuntas per modestial
 ¡Quant tu mateix tant t' alabas,
 es que voldrás prevenirte
 per sí ab tú ningú pensava!...

MANEL. Ja may torpes ambicions
 me podrán robar la calma.
 Era un acte de justicia
 lo que per mi os demanava;
 y l' home que ab dret preten,

d' inmodest ningú no 'l tatxa.
 Si jo de mi os he parlat
 cosa agena á mon caràcter,
 ha sigut al refutarvos
 de la discusió en un rapte.
 Per altre part, com l' envidia
 clava en tot sa forta garra
 y com mes grant n' es la cosa
 en contr' ella mes s' ensanya
 aventurat no es el dir
 que si us comptan los meus actes
 vos els pintarán indignes
 ab renegras pincelladas.
 Aixís es que molt celebros
 ma vivesa de caràcter,
 puig per ella no ignoreu
 lo que mas virtuts reclaman.
 Encara qu' en general,
 es cosa que sempre passa,
 al home que ab bona fé
 per la patria mes trevalla,
 el que mes bon zel demostra,
 d' ella tant sols pot lograrne
 que li donga ingratitude
 dels serveys per bona paga.

ESPA. Et tolero el desahogo
 y com no vuy enfadarme
 no contestar prefereixo
 á tas darreras paraulas;
 mes si que de tu reclamo
 que me contis tas hassanyas,
 que m' espliquis tas proesas,
 que 'm relatis sens deixarte
 ni lo mes mínim detall,
 de tos fets los grants passatxes...

MANEL. Calleu, calleu perque indica
 quant menos vostre ignorancia,
 qu' es cert lo que jo vos deya,
 qu' es cert que vos sou ingrata.

ESPA. Tot lo que vulguis seré,
 mes avants de condemnarme
 tos trevalls per fem ditxosa
 es precís que jo los sápigam;
 puig sent tals com tú los pintas
 y com tú mateix alavas,
 no hi posis dupte Manel,
 que com ells será la paga.
 ¿Qu' has fet?

MANEL. (*Sorprés.*) ¿Qué hi fet demaneu?...

ESPA. No tornem á las andadas;
á part deixa las sorpresas
y explicat d' una vegada.

MANEL. (*Ab creixent alteració.*)

¿Qué hi fet?... ¿Qué hi fet?... ¿Y sou vos?
¿sou vos, qui aixó me demana?...

¿No recordeu per ventura,
que se 'm deu á mí la trama
que ab maravillosa fortuna
y ab talent á cap portada,
la revolució del sigle
consumada va deixarne?..
Ja cap altre sacrifici
que vos relati no falta,
que per dir lo que jo valch
ab aquest n' hi ha prou y massa.

De revolució gloriosa
ab gloria 'l mon la senyala,
y per gloriós me tindré
si ella pot glorificarme.

ESPA. La revolució que ab gloria
per sa gloria el mon senyala,
si com jo sa gloria veyá
de tal gloria renegava.

MANEL. ¿Negueu donchs que la gloriosa...?

ESPA. (*Seguint rápida.*) De gloria siga voltada.

MANEL. (*Sorprés.*) ¿Y 'ls seus fets no vos atmiran?...

ESPA. Al revés, me la rebaixan;
puig s' enclouen si be 's mira
en treurer els que menjavan
per sentarse los seus gefes
del presupost en la taula.
Per compte de la gloriosa
dictat que deu á vosaltres
per lo molt que d' ella heu tret,
gracias al pays que paga,
á bon segur que la historia
si imparcial sos fets relata,
ab justicia li daré
aquest nom que mes li quadra:
Revolució de afamats
que van caucer sobre Espanya.

MANEL. Impossible me pareix
que digueu vos semblants frases
y per mes que molt lo busco
lo motiu no sé trovarne.

ESPA. ¿Voleu que quedi tranquila?

¿voleu deixám sossegada?...

MANEL. ¿Qu' haig de fer? ¡Tota ma sanch!...

ESPA. Accediu á ma demanda.

MANEL. ¿Digueu?

ESPA. Vuy veurer al poble.

MANEL. No pot ser.

ESPA. ¿Per quina causa?...

MANEL. Consideracions d' estat
que Madrit, nos las demana.

ESPA. ¿Y 'm negareu lo qu' ansio?

MANEL. Com que Madrit ho reclama.

ESPA. ¿Doncas gens jo no governo?...

MANEL. Sí; pro Madrit...

ESPA. Es qui mana.

MANEL. (*Escusantse ab dificultat.*)
No; mes Madrit... es Madrit...
y á Madrit tothom acata.

ESPA. ¡Ay Madrit, ditxós Madrit,
que n' estich d' enmadritada!...

¡Ni la pols de Madrit vuy,
quant Madrit pugui deixarne!

MANEL. ¡Dolenta paga doneu
del servidó á la constancia!...

ESPA. Es que permetrer no puch
que se 'm deixi prostergada;
ab calma no 's pot sentir
lo que m' has dit no fa gayre,
¿com tolerar no s' acati
un' órdre per mí donada?...

MANEL. (*Ap.*) Quant Madrit sabrá el que pensas
ja 't retallará las alas;

ara me convé fer l' home,
per si puch lográ espantarla.

(*Alt.*) Dispenseume: lo passat
ho lamento ab tota l' ánima,
mes jo cap culpa ne tinch,
puig seguia com fins ara
en que dels vostres assumptos
sols ab Madrit ne tractava;
mes com me sembla qu' ofesa
de mí quedau, retirarme
permeteume; que jo, desde
la rica y luxosa casa
que per consol de mas penas
posseheixo allá en Tablada
y que m' es pels desenganys
lo mocador de mas llágrimas,
retirát allá senyora,

prechs á Dèu prometo alsarne,
perque vulga concedirvos
una ditxa ilimitada.

Entretant aguardant quedo
á qui 'l mando dech deixarne.
Gent que vulgui ser ministre
en vostre pays no 'n manca;
cap conflicte jo vos porto;
en cridant á n' en Sagasta...

(Mateu que estava escoltant per l' overtura de la porta, surt rapidissim sent profunda cortesia; vá vestit de rigurosa etiqueta. Manel y Espanya admirats; Madrit encare dorm. En Mateu vá seguit d' un home embolicat al una capa per sota la que se descubreix un garrot. Se coloca silenciosament al seu costat.)

ESCENA II.

ESPANYA, MANEL, MATEU Y MADRIT *(adormit.)* COM-
PINXES PRIMER Y SEGON.

MATEU. ¡Presentel Bons servidors
qu' els tingueu no negaré,
mes de segur no se 'n trova
un altre tant diligent.
A pesar de los desprecis
qu' hi rebut á tort y á dret,
de las infames calumnias,
de los insults y atropells;
paga qu' han rebut del poble
mas altas dots de govern;
jo, que de may mes servirlo
havia fet jurament,
lo resó de lo meu nom
fins á mí portántme 'l vent,
que la patria 'm necessita
al mateix punt hi comprés
y oblidantne las injurias,
d' ofensas recort no fent;
presurós ne compareixo
esbufegant y ab anhel,
per cumplir las sevas ordres
sense perdre gens de temps,
oferintli al mateix acte
los meus relevants serveys;
que quant la patria perilla,
de ministre el nomenclament,

si be es un grant sacrifici
 tenir del mando lo pes,
 pera deixarla salvada,
 sempre l' atmet en Mateu.

MANEL. Vostre osadía estremada
 de devó 'm deixa sorprés
 y que fos tant grant no 'm creya
 á pesar de que os conech.
 ¿Com després de lo passat
 dirigiu aquí los peus?...
 Si no fos per lo respecte
 qu' aquest siti m' infundeix;
 que d' ell á empentas saltavau,
 vos juro á fe de Manel.

ESPA. ¿Quí al meu frente d' aqueix modo
 tant alt gosa alsar la veu?...

MANEL. Sí...

ESPA. ¿Ignoras que la amensassa
 que li has fet ab jurament,
 á sobre teu realisada
 fácil fora qu' es vegés?

MATEU. No temeu per mí senyora,
 que contre vils insolents,
 bon eficás correctiu
 sempre tinch al alcans meu.

(Baix al seu compinxe.)

¡Preparat!

COM. 2. (*Disposantse ab el garrot.*) ¡Ja n' estich ja!

ESPA. (*A Mateu.*) ¿Y tú com així 't permets
 vení á la morada meva;
 presentarte al devant meu,
 sens que de ma boca surti
 lo permís que 't dongui dret?

MATEU. ¿A n' aquí no m' heu cridat
 farà tot just un moment?

ESPA. De tú se n' ha fet membransa
 en conversa indiferent,
 mes á tú no t' esperava,
 ni de tú volia res.

MATEU. Aixó tant sols aquilata
 mon carácter diligent:
 sento que de mí 's parlava
 procuro no perdre temps
 y 'm presento devant vostre,
 d' etiqueta com veyeu,
 no haventme aixís de vestir
 per prestar lo jurament,
 en lo cas molt natural

- que ministre 'm guessiu fet.
ESPA. No estimo tanta llestresa;
 no m' agrada tant de zel;
 encubreix doble intenció
 el portarho á tal extrem.
 Y sabrás altre vegada
 que quant t' hagi menester,
 que lo dia qu' m proposi
 utilisar tos serveys,
 per enviarte un missatge
 en ma casa sobra gent.
- MANEL.** A parlaros ab franquesa
 vos han clavat un miquel;
 y si torpe pretensió
 no os treya el coneixement
 en 'questa casa qu' os llenza
 no hi estavu un minut mes. (*Li obra la porta.*)
 La porta teniu oberta;
 sortida dona al carrer...
 Aixó es dirvos, ab molts modos,
 que 'n aquí de mes hi estéu.
- COM. 2.** (*Joch del garrot, y baix.*)
 ¿Li clavo?
- MATEU.** No, encare no;
 pero sempre á punt.
- COM. 2.** ¡Ja ho crech!
- ESPA.** La insistencia que demostras
 en ferli salvá el dintell,
 la renuncia presentada
 á las claras desmenteix.
 No serán molt exemplars
 los teus actes de govern,
 quant del rival la presencia
 aixís t' espanta y la tems.
 Si entre 'ls dos un odi á mort
 marcadament existeix,
 no es per milló assegurarne
 la ventura de ma grey,
 sino porque 'ls dos devora
 d' orgullós mando la set.
 Ab miserables intrigas
 ocupats sempre rastrers,
 los desitxos del pays
 ningú pensa en satisfer.
 Y el poble que ab pertinacia
 que jo vegi no deixeu,
 m' exhala sentidas queixas

de dolor y sufriment.

(*S' acosta á la finestra.*)

Aqueixos murmulls confosos
que venen entre los plechs
del manto de nit callada
á estrellarse en eix castell,
¿qué son sino débils ecos
d' inconsolable lament,
ays del poble, que s' ofega
de penas en mar inmens.
Si 'ls governants per ell fossin
lo que tindrian de ser
aquets plors se cambiavan
en los cants mes falaguers.

(*Manel y Mateu que han quedat parats al sentir
l' Espanya, se donan un després d' altre un
cop al front com si haguessin atinat en la idea
que buscavan.*)

MANEL. Bona idea m' ha acudit

(*A n' el seu Compinxé que se posa al seu costat.*)

Tú, escolta; pára'thi bé. (*Parlant baix.*)

MATEU. Ara atino ab una cosa

qu' es lo millor pensament. (*Al seu Compinxé.*)

¡Já veurás!...

COM. 2. (*Com si 's tractés de clavar garrotada.*)

¿Quí te de rebre?

MATEU. ¡Ningú, home!

COM. 2. ¿Donchs qu' haig de fer?

MATEU. Es assumpto delicat

lo que fio en el teu zel.

(*Li dona instruccions en veu baixa.*)

MANEL. (*Ab el seu Compinxé.*) Ja de tot imposat quedas.

COM. 2. Y prompte será complert. (*Se 'n vá.*)

COM. 1. Com si 'm sentissiu.

MATEU. Volando,

no 'ns convé lo perdre temps.

(*Marxan corrents.*)

ESCENA III.

ESPANYA, MANEL Y MATEU. MADRIT *continúa encare
ab aquell son que tant fatal es per las Provincias.*

MANEL. (*Restregantse las mans.*)

¡Es sortida que m' arreja!

MATEU. (*Content.*) ¡Es cop que ministre 'm fá!

(*Ocupats cada un d' ells ab lo seu Compinxé,
l' un no ha vist de l' altre que tractessin res*

*apart. Espanya tampoch s' ha donat de res,
recolsada com se trova en la finestra.)*

- ESPA. (*Desde la finestra.*) No ploris; lo plor aixuga;
cessi ja lo teu plorar
y no paris valerós
fins que á mí logris trobám.
A Madrit que me subjecta,
y á n' els torpes governants
que mas riquesas derrotxan
per fes richs quatre malvats,
si tú, poble, ab mí te juntas
jó 'ls trauré de mon palau.
- MANEL. (*Ap.*) Preparemho.
(*Alt.*) Vos, senyora,
patiu error capital;
moltes vegadas el poble
serenatas m' ha donat
(*Espanya sens moures de la finestra aparenta no
escolltarlos, si be va seguint lo curs del seu diá-
lech y no 'l destorba ab ira compresa, fins que
degenera en disputa.*)
- MATEU. Si no las guessiu pagadas
de segur no us en fan cap.
- MANEL. Després del sabi discurs
contra la immoralitat
fet á bordo de la *Villa*,
promoguí entusiasme tal
que lo poble m' adorava
com si en mí tingué un sant.
- MATEU. Va sé en ocasió qu' el poble
roncava com un babau,
pero quant despert va veurer
que l' home de la moral,
á can Fornos cada dia
dava tiberis en grant,
fent la creu se 'n apartava
com si vegés Satanás.
- MANEL. A vos tractantse d' obsequis
ni escallots may vos farán,
perque la vostre política
es panell de campanar.
- MATEU. Sempre hi sigut progressista;
d' aixó me 'n puch alavar.
- MANEL. Proclamant estats de siti...
- MATEU. Fins llavors, tradicional
quant urgía, 'ls imposava
l' himno de Riego tocant.
- MANEL. Sí, respecta á consecuencia...

- MATEU. La duch fins al últim grau;
y de si 'l pays l' admira
las eleccions son mirall;
puig tant grossa majoria,
ningú l' ha tinguda may.
- MANEL. (*Ab sorna.*) ¿Per quins medis la logravau?...
- MATEU. No us ho tinch pas d' explicar,
quant regoneixo ab envidia
que sou llumbrera del art.
Vos féyau com altre Dèu
á Llatsers ressucitar,
jo com perdis jugador,
sols algun mort hi aixecat.
- MANEL. Si hi compost alguna embrolla
ningú may hi ha pres cap dany,
ben diferent de las vostres
que molts navan al fossar.
- MATEU. (*Aparentant candor y sencillés.*)
¡Ah fillet; si 'm feyan l' home!
¡si 'm volian alsá el gall!
El deber dels electors
es sobradament marcat,
se reduheix á elegir
á qui mani el governant.
Desobehintne mas ordres,
dels preceptes no fent cas,
en contra meu se juntaren
carlistas y federals.
Jo per duls á bon terreno,
per arrencarlos del fanch,
á las bonas, que á la forsa
no m' agrada ré alcansar...
- MANEL. Ab cipayos y la porra
varu malmetren uns quants.
- MATEU. (*Ab sencillés.*) Sí, pero sense malicia,
sense ganas de fer mal.
- MANEL. La partida de la porra,
renom etern vos dará.
- MATEU. Era gran institució;
componentla en major part,
gent mólt apte y decidida
y á totes provas lleal.
No tenintme l' Amadéo
ha perdut defensors braus,
com ells, ni gossos de pressa
lo salvavan dels paranys.
- MANEL. Son valor acreditaren
aquella nit del assalt

al teatro de Calderon
que ni un silló va quedar.
Encare com vostre ingeni,
no ha atinat ab aqueix plan:
augmentavau la partida
fins vuytanta mil cabals,
davau llicencia al exercit
y quedavau popular.

MATEU. Aixó vos que fort cridareu
¡abaix las quintas! ¡abaix!
y ara 'ls quaranta mil homes
que del pays arrencau,
veyent son vostres paraulas
lo mes villá dels enganys,
ab rabia dihuen plorosos:
¡adalt las quintas! ¡adalt!

MANEL. Son per combatre 'ls carlistas
que van creixent com agram,
gracias á los desacerts
de vostre govern infaust.

MATEU. ¡No deyau que no 'ls temíau
que no 'n feyau gens de cast!...
Per còmpte de volguels treurer
que no ho logreu ab cent anys,
millor fora que marxessiu
no ab mentida, de vritat,
al retiro de Tablada
à viure allí en santa pau.
Ni un minut mes ab decencia
podeu seguir governant.
¡Aquells punts negres que véyau
un topo ¡aixís! s' han tornat!

(Fent ab las mans un gran circol.)

MANEL. ¡Aquells dos millons perduts,
de trovar qué costarán!

MATEU. ¡No toquem las transferencias!

MANEL. Es el nom que li van dar,
pero si clarets parlavam,
un altre millor li escau.

MATEU. ¿Quin?

MANEL. La mes bona paraula
es la qu' un se sap guardar.

MATEU. ¡Si tenia aquí la porra
vos deixava fet un blau!

MANEL. ¡Miserable!

MATEU. ¡Pastelero!

MANEL. ¡Transferidor!

MATEU. ¡Intrigant!

(Quant se disposan á tirarse l' un sobre l' altre,
l' Espanya que no ha pogut *permaneixer* mes
temps en silenci, baixa al prosceni y ells dos
se quedan sensa moures al mateix punt qu' es
trovavan.)

ESPA. ¿Es aqueix lo parlar digne
qu' usan los meus governants?...

¿Son aqueixos los grans homes
que á mi 'm tenen de salvar?...

Sens una idea elevada,
sens honor ni dignitat,
presos de tonta ambició
pel meu bé no miran may;
mas grandesas d' altres jorns
guanyadas ab tanta sauch,
y que feyan de ma terra
de la gloria hermós palau,
no vacilan temeraris,
en rossegarlas pel fanch.

A truch de pudé enriqueirse
no 'ls fa res vagi á captar;
y si algú los proposava
á mí mateixa comprám,
segura estich que sens pena
ells m' havian d' entregar.

¿Y de vosaltres lo poble
ha de serne governat?...

¡Pobres pobles, sempre tenen
son destino en bonas mans
ó malvats que tot li roban
ó traydors que 'l fan esclau!

MANEL. (*Ap. ab impaciencia.*)

¡Y qué tarda! ¡quánta pega!

MATEU. (*Ap. impacient.*) ¡No sé perque triga tant!

MANEL. (*No savent que dir.*) Senyora, jo...

MATEU. (*Buscant paraulas pera escusarse.*)

Si escoltarme...

ESPA. De paraula no 'n vuy cap:
no pretengueu escusarvos,
seria inútil trevall;
que després del que hi sentit
quan miravau ab afany
quí fora de valtres dos
que quedés mes rebaixat,
fins hasta vergonya 'm dono
qu' entressiu á formar part
de la valenta maynada
qu' en Topete duya 'l cap

- y qu' ab varonil fermesa
de dins Cádiz la immortal
un xich d' honra que 'm quedava
per lli rodant com fregall,
tant neta me la entregaren
com avants de caure al fanch.
- MATEU. (*Ap. ab neguit.*)
¡No sé aquell xicot qu' esperat...
(*Se senten los primers acorts d' un instrument de corda. Mateu y Manel contents, aquest últim al dir lo primer vers que segueix aparenta sorpresa. La Espanya demostra molt interes.*)
- MANEL. ¡Serenata!... ¿Sentiu?
- MATEU. (*Ap. contentíssim.*) ¡Ah!
- MANEL. Aposto que la fa el poble.
- MATEU. (*Ap. per Manel.*) ¡Poch pensa!...
- MANEL. (*Ap. rihentse de Mateu.*) ¡Quin desengany!...
- MATEU. (*Aparentant naturalitat.*)
Lo que digui gens no temo.
- MANEL. (*Del mateix modo que Mateu.*)
¡No m' espanta el que dirá!
- ESPA. Cessin ja vostres mentidas,
va á parlarne la vritat.
Quant de butxins qu' el deshonran
pretén el poble lliurás,
Dèu inspira sas paraulas;
Dèu es qui parla en sos cants.
(*Acompanyantlo ab guitarra ó bandurria canta un de dins al peu de la finestra.*)
«Desde qu' en Zorrilla mana
te lo poble llibertat,
ha romput ell las cadenas
qu' en Sagasta nos posá.»
- MATEU. (*Tot lo que content estava avants de comensar lo cant, está de mústich al acabarse. Espanya mes que sorpresa, en Manel contentíssim.*)
- MATEU. ¡Quedo fret de la sorpresa;
com hi ha mon m' hi ben tallat!
- MANEL. Deveu quedar convensuda
de que goso estima en grant...
Que quant als homes que l' honran
pretén el poble alabar,
Dèu inspira sas paraulas;
Dèu es qui parla en sos cants.
- ESPA. (*Duptant y resistintse á creurer lo qu' ha sentit.*)
¡Estich desperta ó somíol!
- MATEU. (*Ap. mirant á Manel.*)
Vaja, m' ha guanyat per má.

(Torna á sentirse lo preludi; Manel y Espanya
pasmats; Mateu satisfet.)

MANEL. ¡Hi torna!... (Ap.) ¿Qué serà?

MATEU. (Alegre.) ¡Es ell!

(Mirant ab llástima á Manel y de regull á l' Es-
panya.)

¡Ara si qu' els deixo blaus!

(Canta un altre veu, á poca distancia del que ja
ha cantat.)

«Desde que en Sagasta es fora

l' Espanya se 'n va á rodar...

¡Ay Zorrilla qué fortuna
si no t' haguessim vist may!»

MANEL. (Atinanthi y mal humorat.)

¡Ja ho entench, ha fet com jó;

¡ay quin descaro mes grant!...

MATEU. (A la Espanya ab altanería.)

¡Veyám si ara 'm negareu,
bonas dots de governant!...

Que quant un ministre sabi
preten lo poble ensalzar,

Dèu inspira sas paraulas,

Dèu es qui parla en sos cants.

ESPA. (No persuadintse siga vritat lo qu' ha sentit.)

No puch creurer qu' el meu poble
estiga tant prostergat;

no puch creure el servilisme

que denotan eixos cants.

De vosaltres dos me temo

la trama d' aquest engany;

per desfer la vostre farsa

als cantors tinch de parlar.

(Espanya se dirigeix á la finestra. En Manel
indignat del qu' ha sentit cantar diu á Ma-
teu los versos que segueixen.)

MANEL. ¡Ho dich! De vostres enredos

no vuy serne encubertall.

(Anant cap á l' Espanya que d' ells no fa cas.)

En Mateu...

(Mateu agafa á Manel per la mà y portantlo á
un cantó li diu baix marcantli silenci.)

MATEU. ¡Psit! Quant el vostre

cantava, jo no hi xistat..

(Torna á sentirse puntejar l' instrument.)

MANEL. ¡Calla! ¿altre vegada?...

MATEU. Si;

¡Aquest no sé qui serà!

(Canta un altre veu á poca diferencia en lo mateix lloch dels altres dos.)

«Si l' Espanya vol lograrne

»tenir pau y llibertat,

»en Sagasta y en Zorrilla

»noramala deu tirar.

(Mateu estupefacto al mateix que l' altre; l' Espanya radiant de alegria.)

¡Aquesta no l' esperava!

MANEL. ¡Aixó ens clava al mitx del fanch!

ESPA. ¿Heu sentit la veu del poble

(Baixant al prosceni.)

la franca veu de vritat,

la santa veu que s' aixeca

en contre del deslleal,

sempre qué vol imposarli

la cadena del esclau?...

Quant de butxins qu' el deshonran

preten el poble lliurás;

Deu inspira sas paraulas;

Deu es qui parla en sos cants.

Vostres caras hont se marca

de lo temor la senyal,

ben patentas manifestan

lo que vostre cor es baix.

Y si del poble la veu

vostres pits omple de espant;

¿qué li respondreu el dia

que sos presenti al devant?...

MANEL. ¡Els meus enemichs polítichs *(Escusantse.)*

m' han gurnit aquest parany!...

MATEU. *(Procurant desfer la mala impressió de l' Espanya)*

Ab queixas de mí jo aposto

que ningú no os vindrá pas.

MANEL. Perqué vos en convenseu

vaig á fer detenir...

(Aixís que vá á sortir per fer agafar al cantor,

Madrid te á bé despertarse y estirantse com un

empleat á la oficina, fa un badall, en Manel

el sent y se 'n vá cap á ell.)

MADRID.

¡Ah!...

MANEL. ¡Gracias á Deu qu' es despertat

Vuy del que pasa impossál

(Mateu ha sentit 'l badall y ab molt de respecta

sahuda á Madrid al acavar los versos que se-

queixen, anant com Manel al seu costat.)

MATEU. ¿Madrid aquí?... ¡Ab tanta estona,

no me 'n havia adonat!

Oh, sí, sí; dech acostarmhi;
del passat no ferne cas.

(Espanya veient l' han deixada, per correr á
Madrid.)

ESPA. Cap á ell tots acudeixen
perque ajudi los seus plans...

¡Ay del dia que jo pugui
desferme de gent semblant,
no embrutarán sas petxadas
las salas de mon palau!

(Manel y Mateu cada un d' ells se trova als cos-
tats de Madrid, quant corrents compareixen
los dos Compinxes anant cadasqual ab los
seus principals o jefes.)

ESCENA III.

ESpanya, MANEL, MATEU, MADRIT Y COMPINXES,
PRIMER y SEGON.

COM. 1. ¡Senyor!

MANEL. ¿Qué passa?

COM. 2. ¡Senyor!

MATEU. ¿Que motiva tant de corra?

(Mateu formant grupo ab lo compinxé 2. al cos-
tat de Madrid que impertèrrit no 's mou del
trono; á l' altra part Manel ab lo compinxé 1.)

COM. 2. Avans de que jo cantés...

MATEU. També aquell ha fet la broma...

¡Sí, ja ho sé!

COM. 2. Donchs acavant

ell y jo l' encarrech nostre,
sentim sortir una veu
d' allí mateix á la vora,
que de lo qu' haviam dit
ho cantava tot en contra.

MATEU. ¡Jo li clavo garrotada!

COM. 2. No hi gosat, es tot un home.

MANEL. ¡No 's pot veurer mes escandol!

(Amirat de lo que el Compinxé 1.er li ha contat.)

MATEU. ¿N' estás segur que es?... (Al seu Compinxé.)

COM. 2. El poble.

MATEU. ¿Y aqui se dirigeix?...

COM. 2. Sí.

(Espanya sola y no atinant que son aquets mis-
teris.)

ESPA. ¡Res puch entendre!

(*Madrid que no li contan res y que ab el xiu xiu lo mareixan los dos grups que té al costat diu ab fastich.*)

MADRIT.

¡Que posmas!

(*Mateu alterat diu los versos que segueixen á Madrid; tota aquesta escena fins á acabar-se deu portarse rapidissima.*)

MATEU.

Madrid, aquesta morada
qu' es l' alberch de tantas glorias,
preten avuy profanarla
la planta inmunda del poble.
Tolerarho no es possible;
de nosaltres mengua fora.

MANEL.

¡Nos cauria si cedissim
la infamia!

MATEU.

¡Si!

MADRIT.

¡La deshonra! (*Tambe indignat.*)

(*Manel colcant als dos Compinxes á la porta
perque empenyentla prvin de que siga oberta
á la forsa.*)

MANEL.

Vosaltres dos á n' aquí;
¡Asegureu be la portal!

MATEU.

Puig qu' el perill amenassa,

(*Allargant la mà á Manel.*)

cessin ja nostres discordias;
contra l' enemich comú,
dirigimne tots las forsas.

(*Manel estrenyentli la mà que li presenta.*)

MANEL.

Devant del conflicte atmeto,
ajuda tan poderosa.

ESPA.

¿Y perque si ell ho demana
no dech ohir sa veu noble?

MADRIT.

¡No conviene!

ESPA.

¡Vuy sentirlo!

MADRIT.

¡No conviene!

ESPA.

Mes...

MANEL.

Senyora,

Madrid sap lo que os convé.

MATEU.

¡Just!

MANEL.

Y quant Madrid s' hi oposa...

(*Trucan á la porta.*)

ESPA.

Si cert es qu' el poble vinga

llavors te daré resposta.

(*Trucan mes fort.*)

¡Truca!... ¡De sa redenció

lo destí ja ha marcat l' hora!

MANEL.

¡Qu' atreviment!

MATEU.

¡Quin cinismel!

ESPA.

Vuy...

(*Indicant vol anarhi.*)

- MADRIT. ¡No conviene!
- MATEU. ¡Nó, dona!...
- (Manel ab veu alta pregunta al que truca.)
- MANEL. ¿Qui d' aquí turba el silenci?...
¿Qui á tant s' atreveix?...
- POBLE. (De dins.) ¡El poble!
- MANEL. ¿Qué vol?
- POBLE. Entrar.
- MANEL. ¿Per quin fi?
- POBLE. Per veure Espanya.
- MANEL. ¿Com gosas presumir que vulgui atendret?...
- POBLE. Una mare sempre escolta quant es son fill qui li parla.
- ESPA. ¿Sentiu? ¿sentiu? ¡cors de roca!
Vuy jo veurel desseguida.
- MADRIT. ¡No conviene!
- MANEL. ¡Deixeu corra (Al poble.)
aquest infantil capritxo,
que no podeu posá en obra!
- POBLE. Jo os juro que la veuré sino de bon grat per forsa;
si lo pas no 'm deixeu franch faré estellas de la porta.
- MANEL. ¡Ay de tú si t' hi atreveixas!
(Poble forcejant la porta y sentla sumourer.)
- POBLE. ¡Aqui tenu la resposta!
(Espanya suplicant á Madrit y als altres dos.)
- ESPA. Feuho per mi; concediuli.
De bon cor doneume provas...
- MADRIT. ¡No conviene!
- MATEU. ¿No veyeu que si lo poder recobra?...
(Compinxe 1. er no podent sostenir l' impetu del Poble.)
- COM. 1. ¡Ay, ay, ay! ¿Jo no puch mes!
(Compinxe 2. parlant per una sotregada que reb la porta.)
- COM. 2. ¡Que dequé que no la esbotsa!
(Mateu dant valor als dos Compinxes.)
- MATEU. ¡No amayneu; forts oposeune resistencia vigorosa,
que l' honra de nostre Espanya guarda avuy aquesta porta!
- MANEL. Millor fora que hi anessim a doná alguna empentota.
(Van tots dos per ajudar als compinxes; Madrit no 's determina á alsarse.)

ESPA. Junteuse, junteuse tots;
 apresteune vostres forsas;
 formeu espessa muralla;
 res deixeu per fer la contra;
 que tan tenaz resistència
 fugirá com vana sombra;
 com arrenca vella alsina
 lo torrent quant se desborda.
 Si tant sols una bufada,
 quant la llibertat se nombra,
 destruheix del despotisme
 las mes elevadas torras;
 bastará qu' el poble vulgui
 fer de vostre poder mofa,
 pera arrancarvos d' aquí
 juntament ab eixa porta.

(Tan forta es la estrevada que dona el Poble á la porta, que logra ferne trosos arremolinant als que la aquantavan. El Poble se presenta altu y noble. Manel y Mateu lo contemplan desde allú ahont han anat á parar, ab espalm; Madrid casi s' aixeca del trono. L' Espanya sonrient mira als tres, y satisfeta reb al poble. Los dos Complices se retiran en últim terme estamordits.)

ESCENA IV.

EL POBLE, ESPANYA, MANEL, MATEU Y MADRIT. *(Poble ab molt de respecte, pero al últim energich.)*

POBLE. Perdoneume la manera
 com devant vostre 'm presento;
 si bé los medis lamento,
 del passat no torno enrera.
 Que quant ab furs de justícia
 sostenir se vol un dret,
 qui á ells s' oposa, comet
 la mes cruel injustícia.
 En lo bull de l' amargura
 que ab feresa m' oprimia,
 á mos ulls s' apareixia
 placenter cel de ventura;
 á través son color blau
 un angel de rostro hermós
 bell me sonreya; erau vos
 la diosa d' aquet palau.
 De la tranquila mirada

al fixarse en lo seu brill,
 sa desgracia, vostre fill,
 compengué os era ignorada
 ¡Qu' os amagavan sas penas
 demostrava aquell sorris!...
 ¡Vos lo creyau molt felis
 y ell gemía entre cadenas!...
 Desfervos lo vil engany
 en que os mirava sumida,
 era 'l somni de sa vida,
 de son pit era l' afany.
 Mes alcansar no poguent
 que fins ell fossiu baixada
 de vení á vostre morada
 concebí llavors l' intent;
 valerós, altiu y noble
 del castell prengué la vía...
 los obstacles no temía.
 ¡que may res atura al poble!
 A sa porta arriba audaz,
 mes trovanthi una muralla,
 destrós ha fet de la valla
 que detenia son pas:
 alegar no vol disculpa,
 si es l' embrás caigut en terra;
 si es presenta en só de guerra,
 no es pas ell qui 'n té la culpa
 Ja qui só, vos no ignoreu
 ni 'l motiu de ma precencia;
 la solicitada audiencia,
 espero m' otorgareu.
 Al mirar l' altivez noble
 que ton fet deixa marcada,
 se veu no es degenerada
 del caracter de mon poble.
 Poble grant que ab sas proesas
 feu esclava á la victoria;
 que fins eclipsá á la gloria
 ab lo brill de sas grandesas;
 grant será lo teu torment
 quant á mi arrivas plorós
 pera contarme afanyós
 ton pesar y sufriment.
 Lo teu cor queixas llensava
 perque una ingrata me creya,...
 ¡tas penas jo no las veyal
 ¡ta miseria jo ignorava!
 Creyente sol al perill

ESPA.

qu' has duptat de mi repara,...

¡No s' es vist may qu' una mara
abandonés al seu fill!

Has arribat á ma estancia
per tos mals buscant remey:
ta voluntad es ma lley.

Esplicat. T' escolto ab ansia.

(*Madrid, Manel y Mateu s' indignan per graus
fins al sentir qu' Espanya vol que parli el
Poble, no sen poden avenir y s' hi oposan.*)

MADRID. ¡No conviene!

MATEU. No senyora;
l' hi doneu massas alardas.

ESPA. ¿Perque t' esperas, qu' aguardas?
De sentirte 'm passa l' hora.

MANEL. (*Apart á Mateu y á Madrid.*)
No sé com ne sortirem,
Mateu, aixó s' embolica.

MATEU. Be, que diga; res implica;
mentres obrá no ' l deixem.

POBLE. (*Volent dir que l' interrompirán.*)
Si ma veu al comensá...

ESPAÑA. Ningu es capas de privarla.

MATEU. ¡Senyora!...

MANEL. ¡Senyora!

ESPAÑA. ¡Parla!

MADRID. ¡No conviene!

ESPAÑA. (*Decidida.*) ¡Pots parlá!

POBLE. Vaig á ferho sens qu' ignoble
al engany dongui sortida,
que no diu jamay mentida,
quant parla la veu del poble;
y si troveu per ventura
que siga aspre mon accent,
es que la vritat no s' ment
y la vritat es molt dura.

Lo vostre regne senyora
lo desconcert l' avassalla;
la politica canalla
vostres grandesas desflora.

Aplegats sota banderas
que res de gran simbolisan
petits homes s' entronisan
del govern en las esferas.
També ho logra el perdulari,
si tocar sap be el registre
com avuy se veu ministre
al qu' era abí presidari
Lo talent apart que fuja

com creixent mes va el descaro;
 y el que te menos reparo,
 aquell, mes depressa puja.
 A fi que duri la sopa
 que per questa gent es lleuda,
 al nivell posan la deuda
 de la del resto de Europa.
 Com la quiebra vindrá un dia
 te 'l paper gros desprestigi...
 ¡Credit...! ¡no 'n queda vestigi
 ¡Mes ne gosa la Turquia!
 Convents, minas y devesas,
 ho tenim venut ja tot;
 y ningú compendrer pot
 que s'han fet tantas riquesas.
 La industria, l'agricultura,
 despres de penas amargas,
 han de sofrirne las cargas
 qu'els aplican ab ma dura.
 El tresor no dona indicis
 de pagar á n'els que deu...
 ¡D'aquest modo, el mestre 's veu
 acollit en els hopicis!
 Y si be semblan misteris
 cobrar tant y res pagar,
 contesta poden donar
 de can Fornos los tiberis;
 seguint la mateixa ralla
 cosas tan facils d'entendre
 com un siti qu'es va vendre,
 sens tocarse una malla.
 Cegada del tot l'arteria
 de riquesa del pays,
 se veu negat l'infalís
 en una mar de miseria.
 Y si Cuba encare tanca
 á n'els negres en presons,
 prostergada y ab grillons
 plora aqui la rassa blanca.
 No impera cap altre lley
 que la rahó del mes fort...
 Eix medi fou lo ressort
 per nombrar estranger rey.
 ¡Imposició que desllengua
 valor que 'l temps acrisola,
 y que la terra espanyola
 tolerar no pot sens mengual
 ¡Baix lo crit d'Espanya ab honra

estampat quedá l' afront...
 Igual crit senti lo mon
 al borrarne la deshonra!
 La mes digna represalia
 qu' usar contra ' l rey devem
 es dir: No 't necessitem
 pots tornarten a...

UJIER.

(anunciant.)

¡La Italia!

(Surt la Italia precedida de dos patxes que duhen dos coxins de purpura; en un d' ells hi ha una corona tapada y á l' altre un ceptre igualmente ab domás; lo primer porta á l' espatlla un gran cartró ahont hi ha escrit «191» l' altre identich cartro pero te escrit «Article 33. Segueixen á la Italia quatre ó sis escuders.» Aquests se asfiran á la porta; los patxes al mitx aguantant los coxins; la Italia se dirigeix á parlar ab la Espanya que te 'l poble á son costat. Manel y Mateu fan grupo á Madrit que continua al trono; los Compinxes arreconats.)

ESCENA V.

LA ITALIA, ESPANYA, POBLE, MATEU, MANEL, MADRIT. PATXES 1. Y 2. COMPINXES 1. Y 2.

ITALIA. Senyora perdó reclamo,
 si un moment ara os destorb;
 ho motiva grave assumpto
 y del pays lo repós

MANEL. ¿Qué deu haveri?

(Entre ells.)

MADRIT. (A la Italia.) ¿Qué passa?

ITALIA. Jo no vinch á parlar ab vos.

(Ab altivez.)

MATEU. ¡Mosca! (Fent petar els dits.)

MANEL. ¡Plohuen sobre nostre
 avuy las complicacions!ESPA. Anhelo saver la causa
 de veuros al meu aprop;
 prestantvos com mereixeu
 la mes fervent atenció.ITALIA. Ab tentadoras promesas
 á mi vingueren un jorn
 titulats representants
 del valent poble espanyol;
 franca acollida reberen
 y parlant de vos en nom,
 l' oferta que ' m proposavan

fou por mí aceptada ab goig.
 Un fill meu poch temps despues
 cap aquí venia ab cor,
 á cenyirse la corona
 arrencada á n' els Borbons.
 Ha passat d' aixó dos anys;
 y veyent ab desconsol
 que lo poble ' s resisteix
 á acatarne sa elecció
 imposada per uns quants
 que en ella veyan lo port
 ahont trovesin son refugi
 sas ruhinas ambicions;
 avants qu' obrar á la forsa,
 avans que mourer trastorns,
 de l' Espanya se retira,
 guardantne sempre recort
 de las virtuts qu' enalteixen.
 al glorios poble espanyol

*Manel y Mateu cada un d' ells se dirigeix á
 destapar un coxi y al veurer lo que contenen
 quedant pasmats; reposantse luego y dihuent
 en tropell los versos que segueixen*

MANEL. ¡Es lo cetro!

MATEU. ¡La corona!

MANEL. ¡Ens diverteix com hi ha mon!

MATEU. ¿Y haveu pensat los conflictes (A Italia.)
 que ab tal determinació
 ens causareu?

MADRID ¡No conviene! (Perdent la calma.)

MATEU. ¡Que caiguin sobre de vos
 d' aquest pas las consecuencias!

MANEL. ¡Qui tolera tal afront!
 (Tot aixó hó dihuen un á cada costat de la Italia
 per determinarla á desistir.)

MATEU. ¡Va acceptar y deu sofrirne
 lo que li marki la sort!

MANEL. ¡Sino que tremoli!

MATEU. ¡Ay pobre,
 sabrá nosaltres qui som!

MANEL. Si es perque ab quatre mil duros
 li sembla que guanya poch,
 que demani: el pujarem

MATEU. Si; no renyirem per xó,

POBLE. Qu' es obrar ab dignitat
 ab noblesa y ab bon cor;
 ab sa notoria hidalguia
 vos diu lo poble espanyol.

- ESPA. Ants de acceptar la renuncia,
si importuna jo no fos...
- ITALIA. Irrevocable senyora
hi fet la resolució;
mes al marxar vuy donarvos
un consell per bon recort.
Tingueu als politichs lluny
y á n' el poble ben aprop.
Aquets al rey que nombraren
l' omplen de malediccions;
el poble que no 'l volía
lo venera ab tot lo cor.
Es qu' ells jutjan la renuncia
baix lo prisma d' ambició
y el poble ab desinterés
la noblesa hi veu tant sols.
Ja may de vostre memoria
aparteu lo qu' heas dich jo.
Als politichs qu' os deshonran
tireulos ben lluny de vos
y á lo poble qu' os venera
reteniulo sempre aprop.

(La Italia marcha seguida dels escuders, que s' obran respectuosament per franquexarli el pas. Los patxes al mitx sostenint los coixins ab la corona y lo ceptre descuberts

ESCENA VI.

ESPANYA, POBLE, MANEL, MADRIT MATEU Y PATXES 1 Y 2.

- MATEU. ¡No pot ser mes lamentable
nostre estat!...
- MANEL. ¿Qué fer, á veurer?
- MATEU. ¿Qui podia aixó preveurer?...
- ESPA. La conducta imponderable
qu' ha usat ab mi l' Amadeu
en mon pit queda marcada.
- POBLE. ¡En la renuncia donada
honradés de cor s' hi veu!
- MATEU. Deixemnos de paraulotas;
ara lo que fer devem
es mirar qui nombrarém
- MANEL. Que siga home; no un calso'as
com aquest que renuncia.
- MATEU. Sobre tot posar la trava
de que tinga la sanch blava;

altrament no serviria.

POBLE. ¿No veyeu qu' aqueix intent
nostre caracter degrada?...
¿Lo passat l' altre vegada
no vos serveix de escarment?...
Lo mateix que ab una bola
un xicotet mou borina,
servir féreu de joguina
á la corona espanyola.
Portugal ens la retxassa;
Inglaterra se 'n va riurer;
tot lo mon se va subscriurer
per regalarnos carbassa.
Després de molt suplicar,
Alemania no refusa
perque aixis tingué la excusa
de á la Fransa saquejar.
Y quant la negre mortalla
tant noble terra cubria
y la Prussia se servia
de nosaltres com pantalla;
y quant en las nacions totas
per rey no haviam trovat
ni un saltimbanqui tronat
ni tampoch llimpia botas;
y la Italia arrepentida
y confesant l' error seu
feya venir l' Amadeu
com astre de nova vida...
llavors engrandint la taca
feta á la nostre altivez,
dir va un home en lo Congrés
¡Tinch vint reys á la butxacal
Si jamay lo de aquell dia
que torni á passar voleu
molt fácilmente ho logreu
allunyan!...

UJIER.

¡La Monarquía! (Anunciant.)

(Surt la Monarquía precedida de sis lictors ab los feixos de vergas y las destrals; detrás de ella tenintli lo manto que arrossega: La Pena de mort, L' esclavitut, L' absolutisme, y el cléro. Els lictors se colocan arrengrarats á la porta: la Monarquía s' adelanta cap á Madrid ab orgull y fatuitat. L' Espanya te al costat el Poble; Manel y Mateu voltan lo trono del que s' alsa Madrid. Els patxes al mitx y los dos Compinxes al foro.)

LA MONARQUÍA, ESPANYA, POBLE, MADRIT, MATEU,
MANEL, PATXES 1 Y 2. COMPINXES 1. Y 2, y
acompanyament de la Monarquia.

MONAR. ¿Qu' esperas, Madrit, qu' esperas?

¿Tens la corona á la vista
ab despreci abandonada;
y entre las regias estirpas
de buscar no 't donas presa
á quin front será cenyida?...

*(Senyalant á Mateu y á Manel que li fan sig-
nos volent dir que no.)*

¿Es qu' aqueixos t' aconsellan
de seguir marxa interina
perqué un d' ells ab paga grossa
de regent destino tinga?...

¿Per ventura el procedir
d' en Serrano, tu l' oblidas?...

¿No sabs qu' en plácida calma
feya eterna la dormida
y que sols se despertava,
quant de cobrar era el dia?

MANEL. ¿Com te pensas de nosaltres
tant interessadas miras?

MATEU. Si un nou rey ja no tenim,
es perque Espanya vacila.

MONAR. ¿Y perqué de aquèst negociis
deixeu qu' ella hi entrevinga?...

¿Que sab ella, ni qu' enten
del qu' es util per sa ditxa?

ESPA. ¡Desllenguadá!

POBLE. Puig se porta *(Ab energia.)*
de manera tan indigna,
contemplacions no tingueu
feutla marxar desseguida.

MATEU. ¡No 'n feu cas! *(Ab indiferenciá.)*

MONAR. ¿Qui es?

MATEU. *(Ab despreci.)* ¡Es el poble!

(Monarquia ab mofa á Espanya.)

MONAR. ¡Teniu noble companyia!

ESPA. Aprecio molt mes la seva
que d' altres que 'm precipitan
per la rápida pendent
de desastrosa rubina.

(Monarquia fentse creus de lo que sent.)

MONAR. ¡No hi ha remey es perduda!

MATEU. ¡A la desgracia camina! (Ab tó compasiu.)

MONAR. Apesar de las ofensas
que ab despreci me prodiga
vuy encar altre vegada
d' ella mateixa sentirne,
que marxi de son palau
que per res me necessita...

(Manel y Mateu suplican servils á la Espanya;
lo Poble digne; la Monarquia esperant y Ma-
drit, com un impedit, sens mourers del trono
pateja de rabia y també crida.)

MANEL. ¿Qué farem si ella se 'n vá?

POBLE. ¡Senyora, lo poble os miral...

MANEL. ¡Que 's quedi!

MATEU. ¡Que no se 'n vagi!

MONAR. ¿Com quedem? (Impacienta.)

MANEL. ¡Quin cataclisme

si marxaval

MADRIT. ¡No conviene!

ESPA. Será norma de ma vida (Ab resolució.)

d' aquest' hora en endevant,
al poble sempre seguirne...

(Anhelants tots esperavan lo que diria, y al
sentirho quedan desfallecuts, sent escepció
del Poble que besa las mans d' Espanya ab
efusió. La Monarquia vá á marxar y diu los
versos qu' es continuan, reprenent els de l' Es-
panya ab despit.)

MONAR. Cap mes paraula, senyora;
lo que falta s' endevina.

No passará molt de temps
sens qu' os dolgui ma sorttda.

Jo cap á Fransa me 'n vaig

que segons fidels noticias,

hi trevalla mussiu Thiers

ab tenacitat may vista,

perque una bona sorpresa

els francesos ab mí tingan.

(Fa senya als lictors que passin endevant y
quant ja estan afillerats, el Poble deté á la
Monarquia ab lo crit de ¡Vos! Manel, Mateu
y Madrid s' aconsolan mutuament.)

POBLE. ¡Vos! Emporteusen aquest;

(Signant al Patxe segon.)

á n' aquí res ne feriam;

es l' article trenta tres:

allá pot ser qu' els convinga,

resultant certa la nova

qu' os esperin la visita.

Y de passo, si aquest altre

(*Signant al Patxe primer.*)

per lo molt que simbolisa,
ab vos lo feyau venir,
grant servey també os faria.
Cent norant' un diputat
hi troveu á qual mes digne,
que tractant de nombrar rey
en cap dels medis vacilan;
y si la França no 'n trova
li durán de Conxinxina.

MONAR. (*Ab compassió despreciativa.*)

¡Pobre Espanya, 't compadeixo!

(*Senyalant al Poble.*)

¡Ves ara ab qui s' embolica! (*A Espanya.*)

Treulo y et vindré. ¡Ja ho saps!

(*Despedintse del triumvirat.*)

¡Senyores, hasta la vista!

(*Marxa ab son acompanyament tal com ha vingut. Veyent el Poble que 'ls Patxes no 's mo- huen, els hi diu lo que segueix.*)

POBLE. ¡Aneu, aneusen ab ella!

PAT. 1. (*Signant la corona y lo cetro.*)

¿Y qu' en farem d' aquests xismes?

POBLE. Deixéulos; á França 'n sobran
d' aquests inútils articles.

(*Los dos patxes s' en van corrents per alcanssar la Monarquia.*)

ESCENA VIII.

ESPANYA, POBLE, MADRIT, MANEL, MATEU y COMPIN-
XES PRIMER Y SEGON que s' atipan d' estar drets, en
cambi de MADRIT que sempre seu.)

POBLE. (*Mentres coloca la corona y ceptre sobre la taula
diu mirantse aquellas joguinas.*)

Ho portarem al Museo;
es l' únich perque serveixan,
aixís nostres nets veurán
de sos avis las ximplesas.

MANEL. (*Després de prous cabildeos ab Madrit, ell y Ma-
teu 's determinan á parlar ab Espanya.*)

Ja que 'l despido heu donat
á tan respectable vella...

MATEU. Té d' acordás sens demora
com lo pays se governa...

POBBE. Molt sencillament. ¿Deixeu parlar-me?

ESPA. Si; tens ma vénia.

(A n' aquí ja arrufan el nas els tres héroes, pero al sentir la paraula «República» s' encenan y cridan ab desafortats crits, y es tal lo que 'ls impressiona, que Madrit s' aixeca dret una vegada, pero cansat de lo molt qu' ha fet se deixa caurer anonadat altre vegada al trono que l' espera.)

POBLE. Sens perdre temps, procedir á passar bugada neta; y aixó tant sols pot lograse ab la radical manera de proclamar la República...

(Aquí es lo daltabaix, aquí son los alarits y aquí es quant al repetir per dos vegadas lo seu estribillo, Madrit fa la heroicitat de alsarse.)

MANEL. ¡Uf!

MADRIT. ¡Cá!

MATEU. ¡No!

MANEL. ¡Sí que la treyam!

MATEU. ¡Quin disbarat!

MANEL. ¡Quin escándol!

MADRIT. ¡No conviene!

MATEU. ¡Quina plepa!

MADRIT. (Ara s' aixeca.)

¡No conviene! ¡No conviene!!

POBLE. (Ab indignació á Madrit.)

Tú, no convens á la terra qu' odia á mort el gandulisme y que no obstant ha de veura com derrotxas en l' holgansa de son treball las riquesas.

ESPA. Aquests crits, las alharacas que vomitan vostres llengas, prestantli dobladas forsas en mon intent mes arrelan. No temeu, no la República per los mals que pogués ferna; temeu sols; porque fundada vos treurá de vora d' ella porque vos escapa el mando, porque lo viurer á espensas de lo poble que trevalla se vos ha acavat per sempre. Y puig tinch aquí lo poble cap perill no dech ja tema,

ab ell avuy reconquistó
 ma perduda independència.
 Aneusen donchs del Palau;
 mes en ell no os hi vuy veura.

¡A fora tots desseguida,
 aparteus de ma presència!

MATEU. ¡Mes, senyora, si marxem
 sense pare el país queda!

MANEL. ¿Governarse voleu sola?...

MADRID. ¡No conviene!

MATEU. ¡Tal ofensa
 no esperava!

ESPA. ¡A fora dich!
 ¡Escoltarvos es ja mengua!

MATEU. ¡Y si tot deurá ser broma;
 no pot ser qu' ho digueu sería!

(Aparentant que li fa gracia.)

MANEL. ¡No creyem!

MATEU. *(Ab la mateixa fingida rialleta.)*

Si 'ns en anavam

després...

MANEL. Es clar; vos mateixa...

POBLE. *(Veyent que no 's mohuen, y no donan mostra
 de fer cas de las paraulas de l' Espanya, diu
 ab amenassa.)*

¡Ah! ¿feu el sort?... Bé, donchs ara
 parlarem d' altre manera.

(Ab valentia á Madrid.)

Si tú, Madrid, d' aqueix trono
 hont tant orgullós t' assentas,
 no vols pendre 'l determini
 de deixar-lo ben depressa,
 agafante pel clatell,
 ab respecta com mereixas,
 de la forsa popular
 sufrirás las consecuencias;
 podent dir si es gayre cómodo
 lo viatjar per empentas.

*(Madrid al veurer que va de sério, no s' espera
 en que el Poble posi per obra lo seu plan, si
 que utilisant las camas com qualsevol altre
 mortal, ab dos brincos se trova al peu del es-
 trado, y ab tres ó quatre gambadas desapa-
 reix per la porta.)*

MANEL. ¡Ni acavar vos ha deixat;
 se 'n vá com ánima en pena!

POBLE. Si fins ara 'l dominava
 desenfrenada soberbia,

ja l' aplacará molt prompte.
 Era just ferli compendra
 qu' Espanya, no es sols Madrid,
 com ell orgullós se creya;
 y que 'l poder que gozava
 lo devia á preferencias;
 que tractantse de donarlo,
 á n' el que pugués mereixal
 avants qu' ell, qualsevol vila
 conseguia ser primera;
 puig totes; aixís com ell
 té l' holganza per ensenya,
 idolatran lo trevall,
 veneració li professan.

Manel y Mateu sense l' consocio, están motxos, perque tenan la persuasió de que 'ls hi passarà lo mateix que á n' ell. Pero encara conservant esperansas, volen rebre nou desengany, y ho logran, quant coneixentho el poble los despeix.)

MATEU. ¡Aquesta no la contem!

MANEL. Es qu'ha sigut massa fresca!

MATEU. ¡Tenir de tocar ruixola!

MANEL. ¿Qui sap si...?

MATEU. ¡Probemho!

MANEL. A veura

MATEU. *(A Espanya y al Poble no savent com comensar pero molt humilds.)*

¡Vos...!

MANEL. Si...

¿Que voleu que jo...?

POBLE. *(Indicant que 'ls treurá á la forsa.)*

MATEU. *(Cedint en las sévas pretensions y retirandse alguns pasos.)*

¡No os prengueu semblant molestia!

MANEL. *(Entre ell mateix pensant lo que farà.)*

A Tablada me retiro;

vuy fugir d' aquests punts negres.

(Ell y en Mateu saludan ab profunda cortesia y marxan; en Mateu al arriuar á la porta es quant ha cuigut ab lo que farà, y din llavors los dos versos que li restan.)

¡Senyora...!

(fora.)

MATEU. ¡Mandar!—L'Alfonso

es l' únich recurs que 'm queda

(Desde la porta.)

(*Se 'n va; lo segueix lo mateix que á Manel lo seu respectiu Conpinse, si es que no s'ls hagin adormit els pens ab tanta estona de estar drets.*)

POBLE. Ara que tots han marxat,
que la atmósfera no empesta,
se desfarán del castell
en un moment las tenebras,
el pas cedint á los raigs
de clara llum refulgenta:
(*A medida que ho va dient el Poble, se verifica lo cambi que ell indica, la tenue claretat de las atxas queda ofegada per una vivíssima llum, que inunda tot lo escenari.*)

nunci diví y misteriós
que indicar ne vol pretendra,
que ha de fugir la mentida,
per la vritat compareixa.
D'allunyar la monarquia
haveu tingut fortalesa
y ja fora els qu'os portavan
el govern per mala senda;
desseguida la justicia
se os presentará encisera
venir veurer...

UJIER. (*Anunciant.*) La República.
(*Surt la República; la llum ha de procurarse dirigirle sobre d'ella perque 's destaquí. Espanya s' admira de veurerla venir sola.*)

ESPA. ¿Com es que ve tan soleta?...

ESCENA ULTIMA.

ESPANYA, POBLE Y LA REPÚBLICA.

POBLE. Si haveu vist la monarquia
de la barbarie voltada,
es que sols pot sé aguantada
ab la forsa y tiranía.
Mes aquesta que acontenta
sempre los desitxs del poble
ab govern prudent y noble,
tota sola se presenta.
Si la vritat es justicia
quant surt de boca d'un rey,
de la República es lley
escudás ab la justicia.
Sola vé; mas apareixen

en lo vostre territori
com per efecte il·lusori
bons companys que may la deixan.

MUTACIÓ.

(Quant diu lo Poble la paraula APAREIXEN se va corrent lo teló del fondo y descobreix un temple de la Gloria ahont formant grup s' hi veuen las Arts, Ciències, Industria, Comers y Agricultura. Viva llum se reflecta sobre la Estatua de la Justicia sota quin manto s' acullan dos noyets; un blanch y un negre descollant sobre el grupo. Formant semicircul á son detras apareixerá aquesta inscripció.
¡TOTS IGUALS! ¡NO HI HA RASSAS!)

Arts, ciències, agricultura
y 'l comers que 'ls hi don vida,
nostre terra benehida
posarán á gran altura.
Ab ella qu' es la rahó,
tot lo grant, tot hi prospera,
puig, precedeix sa bandera
á la civilisació.
S'ha acavat ja la victoria
qu' estenia la mortalla;
no hi ha mes camps de batalla;
siga el treball nostre gloria.
Es la república escut
contra lo vil despotisme;
avuy s' ha tragat l' abisme
d'Espanya la esclavitut.
La intensa claror que brilla
sobre la terra espanyola;
fa de esplendent aureola
per en Lanuza y Padilla.
Que veyent haveu lograt
rompre travas qu' oprimeixen,
desde el cel vos beneheixen
los martyrs de llibertat.
Si voleu conducta noble
y qu' es respecti la lley
ija may mes nombreu cap rey
per governar vostre poble!
ESPAN. Per si l' anhel de ta súplica
á satisfer accedeixo;
escolta que t' ofereixo

en aras de la República:
 Per que els meus fills aquest dia
 lo guardin eternament
 Espanya els fá jurament
 de «¡May mes la monarquia!»

(*Tocarà la música algun himno republi-
 ca; la República abrassada ab l' Espanya y el po-
 ble se coloca aprop del temple.*)

CAU LO TELÓ.

PRODUCCIONES CATALANAS

EN UN ACTE.

MS	SB	MS
2	5	1 L' noy de las camas tortas.
1	3	1 Lo diari ho porta.
2	4	2 Lo hereu del apotecari. Lo matrimoni civil.
1	4	1 Lo Pronunciament.
2	3	2 L' ocasió fa 'l lladre.
1	4	2 L' orga de rahops.
2	7	0 Lo san Sans.
3	5	1 Los partits de la patrona.
Cap jeperut se veu lo jep. Cassà 'l vol.	5	2 Los tres toms.
4	4	1 May es tart cuan si es á temps.
2	3	2 M' acaigut la loteria.
2	4	1 Mistus.
2	5	1 Mossen Custella.
Dos galls en un galliné.	5	1 No es ort tot lo que llú.
2	6	1 No s' pod dir blat. Otra torre de Babel.
2	4	2 Pescá á l' encesa.
2	7	2 Qui al cel escup.
2	2	1 Qui de casa no 's cuida. Qui trenca paga.
1	9	2 Set morts y cap enterro.
La cansó d'en turururut.	6	2 Si m' embrutas l' enmascaro.
2	7	3 Si que l' habem feta bona.
2	4	2 Sistema Raspall.
2	3	1 Tres blanchs y un negre.
1	4	2 Tres y la María sola.
1	6	2 Tretse son tretse.
La capital del Imperi.	7	1 Un barret de riallas.
3	3	1 Un bon ministre de Déu.
La Castanyada.	4	2 Un casament dit y fet. Un cop de cap. Un embustero de marca. Un dia de mala lluna.
2	4	2 Un grapat de circumstancias.
2	3	1 Un inglés en Mataró.
La comedia de Falset.	7	1 Un joch de cartas.
2	3	1 Un llaminé dins d' un sach.
2	1	2 Un mal tanto.
La cuestió son cuartos.	7	3 Un mosquit d' arbre.
1	4	2 Un pa com unas ostias.
1	4	1 Un parell de mongins roigs.
La gloria.	4	3 Un poll resusitat.
1	5	1 Un pollastre aixelat.
La gran Duquesa.	3	2 Una ilusió perduda.
1	2	1 Una juguesca.
1	6	1 Una nit de carnaval.
La guerra civil.	4	2 Una noya es per un rey.
2	4	1 Una rata per dos gats.
La noya.	3	1 Va caure.
1	2	1 Vostés dirán.
1	2	Vuits y nous y cartas que no lligan
1		
La pendent de un abisme.		
2		
2		
La perla de Monseny.		
2		
La perla de Tarradell.		
La policia secreta.		
2		
La pubilla de Riudoms.		
1		
1		
La reixa de llibertad.		
2		
La sombra de D. Pascual.		
1		
1		
La vida al Encant.		
3		
La triunfant Resurrecció.		
3		
Las admellas d' Arenys.		
2		
Las llágrimas de Polónia.		
Las llangonisas de Vich.		
1		
Las pildoras d' Holloway.		
1		
Las tres alegrías.		
3		
Las tres rosas.		
1		
Las tres teclas.		
Las vehinas.		
2		
L' alcalde del barri nou.		
1		
L' cambi d' estat.		
2		
L' he perdut ¡ay! l' he perdut!		
1		
L' curandero de Sans.		
1		
L' s goigs de san prim.		

EN DOS ACTES.

1	8	2	L' cantadó.
2			La mullé que fá per casa.
Anar per llana y sortir esquilat.	7	1	La noya del entresuelo.
3	5	2	La pubilla del Vallés.
3	5	2	La sabaleta al balcó.

7 2 | L's setyar patri ó amer y peseta.
 9 2 | Los héroes y las grandesas.
 8 2 | Ous del dia.
 5 2 | Per fondo que 's fasi 'l foch.
 6 2 | Reus, París y Londres

2 | Si m' embrutas t' emmascaro.
 4 2 | Un embolich de cordas.
 4 2 | Un mercat de Calaf.
 Viva la llibertat.

EN TRES O MES ACTES.

5 2 | A bordo y en terra.
 6 1 | Amor de pare.
 7 2 | Bach de Roda.
 6 1 | Carlos de España ó la inquisicion militar.
 9 2 | Cór de roure.
 5 2 | Cosas del dia.
 Fray Patricio.
 3 2 | Honra, patria y amor.
 7 2 | Incendi de Hostalrich.
 5 1 | L' anticuari.
 4 2 | La bala de vidre.
 4 2 | La campana de la Unió.
 La carabela Santa María.
 5 2 | La casa sens govern.
 5 2 | La copa del dolor.
 7 2 | La creu de plata.
 8 2 | La festa del Santuari.
 7 3 | La mitja taronja.
 8 2 | La muller que fa per casa.
 6 2 | La pietat del cel.
 14 1 | La Romeria de Recasens.
 7 2 | La ronda de 'n Terrés. (1.ª y 2.^a
 5 2 | parte.
 La urbanitat.
 7 3 | La violeta d' or.
 12 3 | La Verge de las Merces.
 6 2 | Las dos mangalas.

6 2 | Las duas noblesas.
 La infancia de Jesucrist ó 'Ls Past
 rets en Betlem.
 7 1 | Las joyas de la Roser.
 6 2 | Las malas llenguas.
 5 3 | Las modas.
 12 1 | Las papallonas.
 7 2 | Las pubillas y hereus.
 7 2 | Las reliquias d' una mare.
 6 2 | Lo camp y la ciutat.
 8 1 | Lo gat de mar.
 7 1 | Lo port de salvació.
 9 2 | Lo 29 de Setembre.
 4 1 | Los egoistas.
 6 1 | Los envejosos ó lo rector de Vall
 gona.
 4 2 | Los hereus.
 4 2 | Lo pom de violas.
 6 2 | Margarida de Prades.
 3 2 | Marta.
 5 3 | Quintas y caixas.
 Qui s' espera 's desespera.
 Romansos
 7 2 | San Magí de Brufaganya.
 7 1 | Un agregat de boigs.
 9 3 | Un cap de casa.
 5 1 | Un gefe de la coronela.

ZARZUELAS CATALANAS

UN ACTE.

A sort y ventura. (Verso y música.)
 sinch minuts fora del mont. (Id. id.)
 De dotse á una.
 La lluna ab un cove. (Id. id.)
 La rambla de las flors. (Id. id.)
 L' esca del peccat. (Id. id.)

Lo pot de la confitura. (Id. id.)
 Pardalets al cap. (Verso y música)
 Pot mes qui piula. (Id. id.)
 Setse jutjes. (Id. id.)
 Un promés con mols ne hiá. (Id. id.)
 Una prometensa. (Id. id.)

EN DOS ACTES.

Cárlos sete. (Verso y música.)
 Donya Guadalupe. (2.ª part de Los
 pescadors. (Verso y música.)
 La festa del Barry. (Música.)
 La gran sastresa. (Verso y música.)
 La torre dels amors. (Id. id.)
 L' aplech del Remey. (Id. id.)
 L' esquella de la torratja. (Id. id.)
 L' hostal de la Peyra. (Id. id.)
 L' punt de las donas. (Música.)
 Lo rovell del ou. (Verso y música.)

Los estudians de ervera. (Música.)
 Los paquetaires. (Id. id.)
 Los pescadors de S. Pol. (Música.)
 Papa dinero. (Verso y música.)
 Pensa mal y no errarás. (Verso
 música.)
 Si us plau per forsa. (Música.)
 Robinson petit. (Verso y música.)
 Un somni daurat. (Id. id.)
 Una senyora particular. (Id. id.)

EN TRES ACTES.

L' duch de Magnolia. (Verso y música.)